

Wprowadzenie

Problematyka bezpieczeństwa od wielu lat znajduje swoje miejsce w kręgu zainteresowań wielu nauk społecznych, humanistycznych, ekonomicznych. Samo zainteresowanie bezpieczeństwem przeżywa renesans. Powstaje dyscyplina naukowa „Securitologia”, czyli nauka o systemie skutecznej i bezpiecznej ochrony człowieka¹. Choć nauki o bezpieczeństwie (securitologia) są wciąż stosunkowo młodą – na tle innych – gałęzią nauki, bez wątpienia jednak tę dynamicznie rozwijającą się dziedzinę charakteryzuje coraz bardziej szerokie i kompleksowe podejście do badanych kwestii. Ujęcie przedmiotowe i podmiotowe, analiza bezpieczeństwa z punktu widzenia społeczności międzynarodowej i stosunków między państwami, z płaszczyzny narodu, grup społecznych, wreszcie – jednostki, zwracanie coraz większej uwagi na zagrożenia (i bezpieczeństwo) pozamilitarne w nieznanym (bądź lekceważonym) jeszcze kilkadziesiąt lat temu aspekcie, takich jak demografia, problemy młodzieży czy wyzwania z zakresu ochrony środowiska. Jednocześnie jesteśmy świadkami głębokich reform systemowych dotyczących zarówno szczebla strategicznego, w tym najważniejszego dokumentu z tego zakresu w RP, jakim jest Strategia Bezpieczeństwa Narodowego oraz powiązanych z nim dokumentów sektorowych, jak i nowego pojmowania bezpieczeństwa na poziomie najniższych jednostek samorządu terytorialnego. Bezpieczeństwo staje się wyzwaniem. Jest jednym z najpowszechniej stosowanych w życiu codziennym (społecznym, państwowym) pojęciem. Powszechność taka może rodzić wieloznaczność², jak i to, że zarówno samo pojęcie, jak i jego treść mają charakter subiektywny dla jednostki, jak i w wymiarze grupowym. Nie bez znaczenia przy jego postrzeganiu w wymiarze jednostkowym pozostają takie cechy, jak: płeć, wiek, stan aktualnej wiedzy, stan zamożności, w wymiarze grupowym: uwarunkowania kulturowe, system sprawowania władzy, położenie geostrategiczne.

W definiowaniu Ryszarda Kuźniara, iż bezpieczeństwo jest „pierwotną egzystencjalną potrzebą jednostek, grup społecznych, wreszcie państw”³ i Jerzego Stańczyka, że „bezpieczeństwo jest naczelną potrzebą człowieka i grup społecznych, a zarazem ich najważniejszym celem”⁴dostrzegamy

¹ P. Tyrała, *Refleksje nad teorią i praktyką bezpieczeństwa*, [w:] *Zarządzanie bezpieczeństwem – wyzwania XXI wieku*, red. M. Lisiecki, Wyd. Wyższej Szkoły Zarządzania i Prawa, Warszawa 2008, s. 36.

² M. Walancik, *Fenomen stanu życia wojskowości a stan oczekiwań młodzieży współczesnej. Tradycja a ponowoczesność w eksplikacjach socjopedagogicznych*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2008, s. 33.

³ R. Kuźniar, *Po pierwsze bezpieczeństwo*, „Rzeczpospolita”, 09.01.1996.

⁴ J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, ISP PAN, Warszawa 1996, s. 18.

uniwersalizm odnoszący się zarówno do jego wymiarów, jak i kategorii. Jak pisze Sławomir Zalewski, szczególną rolę w dziedzinie bezpieczeństwa w kontekście współczesnych zagrożeń/wyzwań odgrywa edukacja dla bezpieczeństwa w jej różnorodnych formach⁵.

Publikacja, którą oddajemy w Państwa ręce, próbuje sprostac takiemu rozumieniu zagadnień związanych z bezpieczeństwem, stąd też prezentowany w trzech częściach publikacji szeroki zakres tematyczny.

Część pierwsza monografii poświęcona jest zagadnieniu systemu bezpieczeństwa narodowego w świetle współczesnych zagrożeń, wyzwań i uwarunkowań środowiska bezpieczeństwa, w tym w szczególności nowej strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP 2022 oraz reformie systemu dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP, jaka dokonala się z dniem 1 stycznia 2014 roku, o których w dwóch artykułach pisze Paulina Polko. Krzysztof Radwan z kolei wskazuje na wyzwania związane z zarządzaniem i dowodzeniem w sytuacjach kryzysowych na poziomie województwa w ujęciu teoretycznym i praktycznym.

Część druga monografii obejmuje artykuły charakteryzujące działania podejmowane przez terenowe organy administracji wojskowej i państwowej w systemie bezpieczeństwa państwa oraz w działaniach z zakresu zarządzania kryzysowego. Część tę rozpoczyna Zbigniew Kopa od charakterystyki Terenowych Organów Administracji Wojskowej w świetle obowiązujących aktów prawnych. Krzysztof Radwan kontynuuje ten wątek wskazując na rolę i miejsce wojewódzkiego sztabu wojskowego w procesie zarządzania kryzysowego na poziomie województwa.

Problematykę terenowych organów administracji wojskowej na szczeblu samorządu kontynuuje Ryszard Szynowski, który wspólnie z Krzysztofem Radwanem charakteryzuje rolę wojskowych komendantów uzupełnień w systemie administracji wojskowej. Wątek wojskowy tej części kończy artykuł Zbigniewa Kopy o zadaniach terenowych organów administracji wojskowej w szkoleniu rezerw osobowych na potrzeby mobilizacyjne zabezpieczanych jednostek wojskowych.

Marek Chmiel charakteryzuje współdziałanie terenowych organów administracji państwowej w odniesieniu do zarządzania kryzysowego, zwracając szczególną uwagę na działania szczebla wykonawczego systemu zarządzania kryzysowego i ochrony ludności na przykładzie powiatu. Rozdział zamyka artykuł Jerzego Gąsiorowskiego analizujący prawno-organizacyjne aspekty

⁵ S. Zalewski, *Edukacja dla bezpieczeństwa wobec współczesnych wyzwań*, [w:] *Bezpieczeństwo – Edukacja – Wychowanie*, red. S. Jaczyński, A. Araucz-Boruc, G. Wierzbicki, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2015.

współpracy Policji z Siłami Zbrojnymi w zakresie działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego.

Część trzecia publikacji zawiera artykuły analizujące wybrane aspekty zagrożeń niemilitarnych w kontekście sytuacji kryzysowej. Otwiera ją artykuł Marka Walancika charakteryzujący wybrane zagrożenia niemilitarne występujące na terenie województwa śląskiego, w którym autor zwraca uwagę na dużą skalę omawianych zjawisk i ich uciążliwość dla obywateli. Kolejny artykuł tego samego autora napisany we współpracy z Sylwią Idasz jest prezentacją wyników badań nad zachowaniami młodzieży w obliczu sytuacji kryzysowych w szkole poprzez analizę typów zagrożeń, z jakimi stykają się uczniowie, sposobów, w jaki sobie z nimi radzą oraz metod wybieranych przez szkoły do rozwiązywania problemów. Część trzecia zamyka artykuł Pawła G. Dębskiego, który charakteryzuje zjawisko stresu pourazowego jako szczególne zagrożenie dla funkcjonariuszy służb kryzysowych oraz, artykuł Adriana P. Miary, w którym autor skupia się na kierunkach rozwoju współczesnego terroryzmu, charakteryzując akty terroru dokonywane przy użyciu broni biologicznej.

Proponowana przez redaktorów naukowych pozycja powstała przy znacznym udziale autorstwa głównie praktyków, realizujących zadania związane z bezpieczeństwem w terenowych organach administracji wojskowej, jak i innych podmiotach specjalistycznych działających na rzecz bezpieczeństwa. Nie wyczerpuje w całości problematyki, stanowi zaledwie uzupełnienie w kontekście zmian w obszarze bezpieczeństwa związanych między innymi z nowelizacjami podstaw prawnych. Jest rekomendowana studentom kierunków bezpieczeństwo narodowe i administracja publiczna, w szczególności zainteresowanym zagadnieniom z zakresu zarządzania kryzysowego, pracownikom administracji mającym do czynienia z kwestiami bezpieczeństwa i porządku publicznego, funkcjonariuszom i żołnierzom chcącym poszerzać teoretyczną wiedzę z zakresu realizowanej przez siebie praktyki narodowej, a także nauczycielom, którzy coraz częściej w swoich miejscach pracy muszą rozwiązywać problemy z zakresu bezpieczeństwa swoich podopiecznych.

*Paulina Polko
Marek Walancik*

Tychy – Będzin – Dąbrowa Górnicza, 15 sierpnia 2015 roku

Bibliografia:

1. Kuźniar R., *Po pierwsze bezpieczeństwo*, „Rzeczpospolita”, 09.01.1996.
2. Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, ISP PAN, Warszawa 1996.
3. Tyrała P., *Refleksje nad teorią i praktyką bezpieczeństwa*, [w:] *Zarządzanie bezpieczeństwem – wyzwania XXI wieku*, red. M. Lisiecki, Wyd. Wyższej Szkoły Zarządzania i Prawa, Warszawa 2008.
4. Walancik M., *Fenomen stanu życia wojskowości a stan oczekiwań młodzieży współczesnej. Tradycja a ponowoczesność w eksplikacjach socjopedagogicznych*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2008.
5. Zalewski S., *Edukacja dla bezpieczeństwa wobec współczesnych wyzwań*, [w:] *Bezpieczeństwo – Edukacja – Wychowanie*, red. S. Jaczyński, A. Araucz-Boruc, G. Wierzbicki, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2015.